

ترامپ در حال از بین بردن سازوکارهایی است که دولت‌های پیشین آمریکا برای مهار ایران طراحی کرده بودند. از زمان اوپاما و پس از مشخص شدن ناکارآمدی حمله نظامی به ایران در زمان بوش، سیاست ایالات متحده در قبال ایران تغییر کرد. در دوران اوپاما دکترینی طراحی شد که مهم‌ترین رکن آن تحریم‌های همه‌جانبه اقتصادی بود.

دکترین تعلیق

این سیاست کلان که تحریم‌های اقتصادی بخش مهمی از آن بود، بر «معلق نگه داشتن» ایران استوار بود؛ سیاستی که مانع از رسیدن ایران به نقطه تصمیم‌گیری می‌شد. همه چیز به‌گونه‌ای طراحی شده بود که ایران هیچ‌گاه خودش را به‌طور کامل در گوشه رینگ نبیند و تصمیم بزرگ برای مقابله به‌مثل نگیرد یا اساساً توان گرفتن چنین تصمیمی را نداشته باشد.

اهمیت پررنگ‌تری ایران برای آمریکا بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی رami توان در چهار محور اصلی تعریف کرد:

۱. جایگاه ایران در جهان اسلام
۲. ضدیت ایران با اسرائیل
۳. حضور ایران در بازار نفت
۴. شراکت و پیوند اقتصادی با شرق

سیاست اوپاما در هر چهار محور این بود که ایران اثرگذاری خود را به شکل تدریجی از دست بدهد، به‌گونه‌ای که این کم‌رنگ شدن او را به کشش رادیکال سوق ندهد.

چهار محور فشار

در حوزه جهان اسلام، تمام تلاش بر این بود که شیوه عملکرد ایران در حوزه سیاست داخلی و خارجی به الگویی برای کشورهای اسلامی تبدیل نشود و اقدامات ضداسرائیلی و ضدآمریکایی ایران برای مسلمانان جهان جذابیت پیدا نکند. بحران سوریه و حمایت ایران از دولت وقت و مذاکرات هسته‌ای و به‌ویژه مذاکره با آمریکا از نمونه پرونده‌هایی بودند که رسانه‌ها به وسیله آن‌ها تبلیغات زیادی را علیه جمهوری اسلامی به راه انداختند. برای مثال نتایج هر حتی بعد از طرفان الاقصی به‌نحوی با ایران تقابل کرده‌هم بسیاری از دستاوردهای ایران در منطقه را از او بگیرد و هم به‌گونه‌ای عمل نکند که برای ایران راهی جز جنگ باقی بگذارد و ایران را به قهرمان مبارزه با اسرائیل تبدیل کند.

ضدیت با اسرائیل: در محور مبارزه با اسرائیل هدف این رویکرد منزوی کردن ایده مبارزه و مقابله با اسرائیل و به‌تبع آن به حاشیه‌کشاندن اقدامات ضداسرائیلی محور مقاومت بود. اوپاما به دنبال آن بود که از طریق نهاد های بین‌المللی و یا کمک کشورهای منطقه اولاً مسئله فلسطین را از اولویت خارج کند، ثانیاً ایده مبارزه را کنار گذاشته و از طریق پیدا کردن راهکاری دیپلماتیک برای مسئله فلسطین گروه‌های مقاومت را از هر گونه مشروعیتی تهی کند.

در حوزه نفت: آمریکا نفت ایران را تحریم کرد و مانع رشد صنعت نفتی شد؛ اما از طرفی به چین اجازه خرید نفت ایران را بدون تبادل مالی داد تا هم مانع به هم‌ریختگی عرضه نفت در بازار جهانی شود و هم اندک‌اندک ایران را از بازار جهانی خارج کند.

در حوزه شراکت اقتصادی با شرق: در رویکرد تعلیقی ایران در مجامع جهانی محکوم و از منافع آن مانند عضویت در سازمان تجارت جهانی و مبادلات اقتصادی محروم شد، اما دائم از باز بودن درهای دیپلماتی صحبت می‌شد. حتی در مواجهه با ایوزیسیون، غرب از طرفی حمایت همه‌جانبه می‌کرد و با تبلیغات رسانه‌ای آن‌ها را به میدان می‌فرستاد، اما در پشت صحنه مشغول مذاکره با سیستم میاسی بود و از همین اعتراضات به‌عنوان اهرم فشار استفاده می‌کرد. دولت اوپاما در زمان مذاکرات به‌نحوی رفتار می‌کرد که هم دست طرف داران مذاکره برای ادامه همکاری با غرب پر باشد، هم بهانه می‌داد که مخالفان مذاکره ادامه این مسیر را بی‌فایده بدانند. این امر باعث می‌شد در ایران بر سر برقراری رابطه جدی با غرب و همچنین شرق - به‌ویژه چین و روسیه - همیشه اختلاف نظر باشد. همین اختلاف نظر در داخل باعث می‌شد طرفین چینی و روسی آن چنان که باید به نفع ایران مداخله نکنند و با ما به شیوه‌ی یکی به نعل یکی به میخ بازی کنند. این وضعیت کشور را در حالت «از اینجا رانده، از آنجا مانده» نگه داشت. نه سرمایه‌گذاری شرقی‌ها برای کمک به ایران وجود داشت و نه غربی‌ها.

وضعیت تعلیق، شکاف تمایل به غرب و ضدیت با غرب (که شکل جدید شکاف قدیمی سنت/تجدد است) را به شدت فعال کرد و غرب از طریق همین دوگانه سایر شکاف‌ها را در جامعه فعال کرد تا با شدت یافتن دو قطبی‌های گوناگون، تنش و اصطکاک افزایش یابد و رادیکالیسم و خشونت‌ورزی جایگزین تعامل شود. در چنین شرایطی به شیوه‌ای آرام و فرسایشی تمام‌نیروهای اجتماعی و سیاسی موجود در ایران دچار استهلاک می‌شدند.

ادامه در صفحه ۷

فرهیختگان

سه‌شنبه ۵ اسفند ۱۴۰۴ شماره ۴۶۳۷
۶ رمضان ۱۴۴۷ صفحه ۸
۲۴ فوریه ۲۰۲۶ ۱۰۰۰۰ تومان

هم اقتدار هم گشودگی سیاسی

وقایع اخیر دانشگاه‌ها پیچیده است و نمی‌توان برای آن نسخه تک خطی پیچید

۲

علی‌رغم هیاهوی بسیار، جریان رادیکال اقلیت محض دانشگاه است

پرچم دانشگاه با لاک است

گزارش «فرهیختگان» از وضعیت بازار قطعات و شیب افزایش قیمت ماشین

فرمان بازار خودرو دست کیست؟

۸

ترامپ چگونه عملیات روانی می‌کند؟

۲ درباره گزارش غیرحرفه‌ای فیگارو و چند خبر پرتکرار دیگر در این روزها

رضا مهدوی، کارشناس حوزه موسیقی و دبیر چهلمین دوره جشنواره موسیقی فجر در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

گروه‌های تحریم موسیقی ملی

اقامت آمریکا دارند

۵

یک برنامه دیگر هم در آستانه پخش حذف شد؟

حذف و اضافه برنامه با فشار شبکه اجتماعی

۵

از نمایش ائتلاف گروه‌های تروریستی غرب و شرق کشور چه می‌دانیم؟

وقت تسویه حساب با تجزیه‌طلب‌ها

۷